

“Ucraïna és Europa, però massa gran i pobra per a la UE”

amb la investidura com a president d'Ucraïna de Víktor Iúshenko, el 10 de gener, es clou l'anomenada revolta taronja.

Una mobilització popular a la ciutat de Kíev que va servir per rebutjar el frau electoral i que el Govern acusat de corrupció abandonés al poder. El candidat i ara president, Iúshenko, va haver de fer front a unes eleccions que al principi donaven com a vencedor el seu adversari, però que la mobilització popular va forçar a repetir, tot i l'ombra amenaçant de la Rússia de Putin, i que finalment va guanyar. La periodista ucraïnesa Vlada Tkatx ha seguit de prop tot aquest procés

—El que ha passat a Ucraïna és comparable amb la caiguda del mur de Berlín?

—Per a Ucraïna sí, o més. Per a Europa, no.

—S'ho esperava?

—No, no creia que la gent tingués tanta passió per sortir al carrer i mobilitzar-se d'aquesta manera. I ha estat una sorpresa no solament per a mi sinó també per als ucraïnesos en general.

—Quin creu que ha estat el desencadenant d'aquesta mobilització?

—La majoria de la gent va sortir al carrer no per Iúshenko, sinó per protestar contra la corrupció i evitar que el Govern ens continués prenent per idiotes. Els ucraïnesos estaven farts d'aquests vuit anys de l'anterior president, Kutxma. I és cert que darrerament s'havia millorat una mica econòmicament, però també hi havia la corrupció, la implicació en l'assassinat d'un periodista, connexions amb de-

linqüents... La majoria de l'economia d'Ucraïna està en mans d'entre tres i cinc persones que són socis de Kutxma.

—I Iúshenko, el nou president, podrà governar Ucraïna sense comptar amb aquestes persones?

—No. Però tampoc pots canviar-ho tot de cop. El que pots fer és intentar que des d'ara mateix les coses canviïn, perquè aquestes tres o quatre o cinc persones no són invencibles. Es tracta de fer les coses d'una manera més transparent, més civilitzada, més com ho intenten fer a Polònia o Txèquia. I crec que l'ampliació de la UE a l'est ha fet que els ucraïnesos s'adonessin que ells també podien estar allí, viatjar sense fronteres, tenir la vida de la gent lliure.

—Creu que Iúshenko farà un acostament a la UE i l'OTAN?

—Sí, és el que ha promès. Suposo que l'OTAN sí que acceptarà Ucraïna, però la UE fa senyals que no ens acceptarà aviat, o potser mai. Però si Turquia pot entrar-hi, Ucraïna també. És un país que està a Europa geogràficament, i, si això importa, és cristià, amb la cultura i els valors d'Europa. No tinc cap dubte que Ucraïna és Europa. Però és massa gran i massa pobra per a la Unió Europea.

—Per als ucraïnesos és millor l'acostament a Europa que a Rússia?

—Depèn de per a qui. Hi ha ucraïnesos que pensen sincerament que Rússia és el camí. I jo crec que s'ha de tenir present, perquè som veïns, però que no s'ha d'estar sempre en la zona d'influència de Rússia.

—Amb tot el que ha passat és possible, com han dit alguns analistes, una divisió

Vlada Tkatx és una periodista ucraïnesa, jueva i amb el rus de llengua materna. Ha treballat per a la BBC i per a 'The Economist'. Europeïsta convençuda, en aquesta entrevista parla de les mobilitzacions a favor del guanyador de les eleccions presidencials ucraïneses, Víktor Iúshenko, desfà tòpics i analitza el sentiment d'identitat a Ucraïna, un estat independent de fa tretze anys.

JOAN CELIA

Viada Ykatx explica que el sentiment ucraïnès era molt difús abans del 1991, i que ella mateixa fins aleshores es definia com a jueva. I que va ser amb la independència que "va créixer el sentiment de ser ucraïnès, suposo que per la pràctica de l'estat".

del país entre l'oest prooccidental i l'est prorús?

—No. La gent de l'est del país, a Donetsk, no sortiran al carrer a protestar per molt que no els agradi Iúxenko.

—A Rússia hi ha un sentiment de pare a fill respecte a Ucraïna?

—Sí, per a ells sempre hem estat una província de la frontera, llunyana però seva. I la formació de les repúbliques soviètiques no és que fos artificial, però tampoc no tenia una base forta, era una mica com a l'Àfrica quan els poders colonials van fer les divisions dels països sense pensar gaire en la gent. I avui la majoria dels russos són molt paternalistes, i no entenen que no ho han de ser. Però com poden entendre-ho, si aproven a Putin amb un 75% de suport? Per a la majoria de russos que conec Putin és un tsar bo, i el que diu ha d'estar bé, i tot el que està malament ho atribueixen al seu equip. Putin és pare, és tsar, és or-

dre, és esperança, està per sobre de tot.

—Quin paper ha tingut Rússia en tota la mobilització?

—Ha estat important, però no decisiu. La gent més aviat no volia que Kutzma la continués governant. Era un personatge sense gaire intel·ligència, que no sabia parlar ni ucraïnès ni rus, un titella dels oligarques. Kutzma era odiat per molta gent, fins i tot per gent de la zona russòfona de Donetsk.

—A l'inici de les mobilitzacions, Putin es va posar del costat de Ianukóvitx. Ara, però, sembla que s'ha retirat una mica de l'escena.

—És que no té altra opció, què pot fer?, enviar els tancs? És clar que no volia que guanyés Iúxenko, i per a molts russos era inimaginable que Ucraïna pogués decidir les coses tota sola. Però els assessors de Rússia que van ajudar Ianukóvitx van generar

molta ràbia entre els ucraïnesos, fou una interferència que va afectar fins i tot gent que no eren especialment nacionalistes. I en això no hi té res a veure que parlem rus, perquè a Kíev la majoria de la gent parla rus, és la llengua materna de molta gent, com jo. No és una qüestió de llengua sinó del que ha significat viure en un país relativament independent des de l'any 1991.

—Tinc entès que ja ho fou entre 1918 i 1922.

—Però jo no ho considero així, penseu que només en el 1918, el govern va canviar tretze vegades. Era una època d'anarquia.

—Si Ucraïna mai ha estat independent, d'on surt el sentiment ucraïnès?

—No ho sé, i precisament per això m'ha sorprès el que ha passat. A la part d'Ucraïna occidental sí que hi havia gent amb molt sentiment ucraïnès, també parlen l'ucraïnès, eren i són

molt antirusos, però a la resta del país, no.

—El que ha passat a Ucraïna pot afectar altres repúbliques com Bielorússia, Armènia, Kazakhstan...

—La situació és diferent. A Bielorússia és molt aviat perquè passi quelcom similar. I Armènia no ho crec, perquè sí que és important per a Rússia, és una mena de fortalesa al Caucas, és petita i hi ha militars russos. Tampoc no puc assegurar que no pugui passar el que ha passat a Ucraïna a totes aquestes repúbliques, perquè a Ucraïna ningú no s'esperava el que ha passat. Malgrat tot, també he de dir que en les eleccions de fa quatre anys no hi havia alternativa a Kutzma, no hi havia ningú capaç d'unir la gent i amb credibilitat davant la gent. Ara sí, a més hi havia la integritat personal de Iúxenko, que fou governador del Banc Central i és l'únic polític que conec a Ucraïna que no té fama de corrupte, al seu voltant sí que n'hi ha d'aquests, però ell no.

—Qui són aquests?

—Gent molt radical. Hi ha gent de l'Assemblea Nacional Ucraïnesa, que són feixistes. Jo, que sóc jueva, fa molts anys vaig entrevistar un dels seus líders, Andry Shkil, i és un feixista, que ara està amb Iúxenko. Són nazis, molt violents i radicals, tot i que al Parlament són un grup minúscul, potser un o dos diputats. En les eleccions, els polítics han d'agrupar el màxim de forces possible, però espero que ara Shkil no entri en el Govern de Iúxenko.

—Hi ha un sentiment antijueu a Ucraïna?

—Sí, tot i que ara no gaire. De fet, fa uns anys vaig entrevistar el rabí d'Ucraïna, que era un jueu ortodox americà, i em va dir que a Nova York feia front a més antisemitisme que a Ucraïna.

—Una altra qüestió que va afectar les eleccions és el possible enverinament de Iúxenko. Creu realment que fou enverinat?

—Sí, perquè era una persona sana i maca, de fet no hi havia polítics macos a Ucraïna abans d'ell!

—I qui pot estar darrere d'aquest enverinament?

—No ho sé. No crec que siguin els serveis secrets d'Ucraïna. Hi ha moltes teories i no voldria especular. Podria ser gent del seu mateix equip, de Kutzma o de Rússia. Hi ha tanta gent amb motius per fer-ho..., i no crec que mai descobrim qui va ser.

—A partir d'ara els EUA poden usar Ucraïna per arribar a la frontera amb Rússia?

—Iúxenko és bastant independent,

“Jo em sento molt ucraïnesa, però la meva llengua materna és el rus i la literatura que més he llegit és russa. Pots viure en un país independent parlant rus i ucraïnès com aquí a Catalunya, amb dues llengües”

penseu que va prometre retirar les tropes de l'Iraq. Ucraïna sempre ha fet una mica de sandvitx entre Europa i Rússia i Iúxenko haurà de navegar entre els dos, com va fer Kutzma. Tens aquest monstre de veí que és Rússia i hi has de comptar, per això la primera visita que farà Iúxenko fora del país serà a Moscou. Jo em sento molt ucraïnesa, però la meva llengua materna és el rus, i la literatura que més he llegit és russa. És com Àustria i Alemanya, que parlen alemany però no són alemanys. Penso que pots ser ucraïnès i viure en un país indepen-

dent parlant rus i ucraïnès, com aquí a Catalunya, amb dues llengües.

—Els errors d'apreciació que s'han donat a occident respecte a Ucraïna són deguts al desconeixement que en tenim?

—Sí, és que fins fa tretze anys aquest país no existia. I Ucraïna mateixa no havia tingut un sentiment nacional molt definit. Per la història, per tot, pels 12 milions de russos que viuen a Ucraïna, i que molts d'ells ara donen suport a la Ucraïna independent.

—Per què?

—És així. Jo sóc de Kíev, la meua llengua materna és russa i sóc jueva. Si abans de 1991 m'haguéssis preguntat qui era, jo t'hagués dit que era jueva, com deia el meu passaport soviètic. La meua família mai no va tenir un sentiment gaire fort de ser ucraïnesos, perquè els jueus a Ucraïna sempre han parlat rus, no sé per què. Però quan era estudiant al 1990-91, no sé per què però aquest sentiment independentista, de ser ucraïnesa, va començar a créixer, suposo que per la pràctica de l'estat, tot i que sempre hem estat una mica diferents respecte a Rússia.

—Abans del 1991 deia que era jueva, i després?

—Durant bastant temps després vaig continuar dient que era jueva, només en els darrers anys vaig començar a dir que sóc ucraïnesa. Quan ets fora d'Ucraïna i dius que ets jueva la gent pensa en Israel. Però el meu passaport és ucraïnès i jo sóc ucraïnesa. Però aquesta concepció no és general. Per exemple, a Barcelona hi ha un centre ucraïnès, d'una noia ucraïnesa casada amb un espanyol, i ella i jo anàvem en un taxi amb una periodista d'aquí durant les protestes de Iúxenko. En un moment donat la periodista em va preguntar si jo era ucraïnesa, jo vaig dir que sí, però aquesta noia del centre ucraïnès em va corregir i va dir que jo no era ucraïnesa, que era jueva! Per a molta gent encara no és el mateix, no pensen en el concepte de nació sinó en el d'etnicitat. Però jo tampoc no sóc religiosa, sóc jueva per sang, no per religió, i la meua cultura és més aviat eslava, russa i ucraïnesa que no pas jueva.

Oriol Cortacans